

EKONOMICKÉ A MIMOEKONOMICKÉ VYJADRENIE HODNOTY DOBROVOĽNÍCTVA

ECONOMIC AND NON-ECONOMIC EXPRESSION OF THE VOLUNTEERING VALUE

KORIMOVÁ Gabriela - RERICHOVÁ Katarína - SVOREŇOVÁ Katarína ¹

Abstrakt

Dobrovoľnícka činnosť je významným doplnkom dnešnej občianskej spoločnosti a zvýšenie jej spoločenského povedomia je dôležité v oblasti nielen ekonomickej, ale aj sociálnej. Prioritne podporuje spolupatričnosť medzi ľuďmi, či ochotu navzájom si pomáhať, hoci aj bez finančného ohodnotenia vykonanej práce. Z toho nám vzniká otázka, ako priniesť podobný systém aj na Slovensko a napomôcť tak zvýšeniu lokálnej ekonomiky, skvalitneniu poskytovaných služieb, osobitne verejných služieb, a kvantifikácii ekonomických prínosov dobrovoľníctva na HDP z pohľadu makroúrovne a prevádzkových nákladov z mikroekonomického významu. V neposlednej miere je to aj otázka zvyšovania povedomia a dobrovoľníckej činnosti medzi ľuďmi a jeho zavedenia takým spôsobom, aby sa táto forma spolupráce začala realizovať a postupne sa viac udomácnila aj v našej krajine. I keď existujú na Slovensku rôzne pokusy o zapojenie potenciálu dobrovoľníctva do sociálno-ekonomických systémov, ukazuje sa, že sú nedostatočne organizačne i obsahovo spracované, propagované a hlavne využívané.

Abstract

Volunteering activity is a necessary supplement of contemporary civil society and the increase of social consciousness is crucial in the economic as well as social sphere. For instance, volunteering could lead to the improvement of feeling of co-existence between people or willingness to help each other even with the financial reward based on the performed work. It initiates questioning how such similar system could also be transferred to Slovakia and how it could enable to increase local economy, quality of provided services, especially public services as well as to quantify economic contributions of volunteering to the increase of the GDP at the macroeconomic level. At the microeconomic level volunteering can influence the decrease of operational costs. Moreover, significant is also a question of the increase of consciousness and volunteering activity among people and its implementation in such a manner, which will also allow to use volunteering gradually in our country.

---

¹ Príspevok je jedným z čiastkových výstupov projektu Vedeckej grantovej agentúry MŠVVaŠ SR 1/0991/12
Determinanty využívania flexibilizácie práce v SR z pohľadu rodiny a ich implementácia do sociálneho systému

1 TEORETICKÉ VYMEDZENIE DOBROVOĽNÍCTVA

Zákon o dobrovoľníctve (406/2011) definuje dobrovoľníka ako fyzickú osobu, ktorá na základe svojho slobodného rozhodnutia bez nároku na odmenu vykonáva pre inú osobu s jej súhlasom v jej prospech, alebo vo verejný prospech, dobrovoľnícku činnosť založenú na svojej schopnosti, zručnosti alebo vedomosti a spĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom. Činnosť poskytuje na základe zmluvy o dobrovoľníckej činnosti uzavretej s tým, komu ju poskytuje alebo s vysielajúcou organizáciou. Ide najmä o činnosť poskytovanú:

- zdravotne postihnutým, cudzincom, ľuďom počas výkonu trestu, závislým,
- prácu s mládežou vo forme neformálneho vzdelávania,
- odstraňovanie následkov prírodných katastrof,
- tvorba, ochrana alebo zlepšovanie životného prostredia,
- odstraňovanie foriem sociálneho a ekonomického znevýhodnenia,
- pri administratívnych prácach pre verejnú správu.

Definície o dobrovoľníkoch sú rôzne, vždy sa však podstatou tohto pojmu rozumie slobodné poskytovanie svojho voľného času bez nároku na odmenu.

Dobrovoľnícku službu definuje aj zákon o službách zamestnanosti v SR (5/2004 v znení neskorších predpisov) ako formu aktivácie uchádzača o zamestnanie vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúsenosti na trhu práce. Tu sa k dobrovoľníckej práci pristupuje inak, a to z pohľadu určitej štátom garantovanej finančnej refundácie vykonanej práce. Jej význam je však rovnaký, teda poskytuje sa určitá forma pomoci či činnosti v prospech tých, ktorí to potrebujú. Celkom neskryto a správne sa tu ponúka aj iný rozmer dobrovoľníctva – získavanie určitých konkrétnych skúseností a zručností dobrovoľníka, ktorý je takto zapojený do pracovného procesu. Preto minimálna refundácia jeho dobrovoľníckej práce v zmysle vyššie uvedeného zákona o službách zamestnanosti je opodstatnená. Takto prijatý dobrovoľník nevykonáva plnohodnotne pridelenú prácu a prijímajúca organizácia musí akceptovať jeho nižšiu produktivitu práce, neskúsenosť a potrebu viesť ho v získavaní zručností a pod.

Dobrovoľníctvo je dnes možné realizovať takmer kdekoľvek a kýmkoľvek. Najviac dobrovoľníkov pôsobí v občianskych združeniach, mimovládnych organizáciách, v školských zariadeniach, v sociálnych službách a v rámci rôznych aktivít cirkví. V súčasnosti existuje množstvo dobrovoľníckych programov, ktoré motivujú ľudí k tejto dobročinnosti. Najviac oslovovanou skupinou sú mladí ľudia, ktorí sa so svojím potenciálom stávajú lídrami dobrovoľníckych projektov, ale prieskumy poukazujú aj na málo využitú a aktivizujúcu sa skupinu seniorov. Prostredníctvom dobrovoľníctva majú všetci možnosť seberealizácie, nezištnej pomoci, filantropie, získania nových skúseností, zvýšenia osobnostného rozvoja, pracovných skúseností, vedomostí, teda prispievajú aj sebe a to rastom ich individuálneho ľudského kapitálu.

Dobrovoľnícku prácu podľa T. Nováka (2008) najviac využívajú:

- neziskové organizácie,
- súkromní (privátne firmy) a verejní darcovia (ministerstvá, fondy EÚ),
- nadácie,
- štatistika, štátna správa a samospráva,
- médiá a verejnosť.

Dobrovoľnícka organizácia je teda taký subjekt, ktorý sa prevažne zaoberá organizáciou dobrovoľníckej činnosti. Tak ako sú heterogénne názory na definovanie dobrovoľníctva aj

vymedzenia dobrovoľníckej činnosti a dobrovoľníckej organizácie (subjektu) nie sú striktné a jednoduché. Dobrovoľníkov vo väčšine prípadov tvoria pracovníci neziskových organizácií. Za dobrovoľnícku organizáciu (subjekt) môžeme považovať organizáciu, ktorej hlavným cieľom je poskytovanie dobrovoľníckej služby, ale aj organizáciu, ktorá spolupracuje s dobrovoľníkmi nepravidelne, prípadne nepravidelne organizuje dobrovoľnícke aktivity. Jej činnosťou je vyberať, evidovať, pripravovať a vysielat' dobrovoľníkov na výkon dobrovoľníckej činnosti a uzatvárať s nimi zmluvu. Vysielajúcou organizáciou podľa zákona o dobrovoľníctve (406/2011) môže byť právnická osoba, ktorá vyberá, eviduje, pripravuje a vysielala dobrovoľníkov na výkon dobrovoľníckej činnosti. Z hľadiska právnej formy môže byť:

- neziskovou organizáciou poskytujúcou všeobecne prospešné služby,
- občianskym združením,
- cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou,
- školou alebo školským zariadením.
- nadáciou, alebo inou právnickou osobou.

2 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA

Dobrovoľníctvo má širokú škálu prínosov v rôznych oblastiach, ktoré kvantifikujeme ako prínosy:

- ekonomické,
- sociálne,
- kultúrne,
- ľudské.

V interdisciplinárnom pohľade nie je celkom možné jednoznačne určiť, o ktorý konkrétny prínos sa jedná, pretože sa navzájom ovplyvňujú a podmieňujú. Efekty z dobrovoľníctva vplývajú tak na dobrovoľníkov - na strane ponuky, ako aj na organizácie, ktoré dobrovoľníkov prijímajú - na strane dopytu a na prijímateľov pomoci - spotrebitelia statkov. S využitím publikácie A. G. Brozmanovej a kol. (2009) sme determinovali tri druhy prínosov dobrovoľníctva a to aj s ohľadom na náš navrhovaný nový model dobrovoľníckej práce DAM, ktorý je popísaný nižšie.

1. Prínosy na strane poskytovateľa dobrovoľníckej práce:

- voľný čas venovaný v prospech druhých,
- cena práce, ktorú dobrovoľník vykonáva v prospech iných alebo ako odloženú spotrebu pre seba,
- podpora zamestnanosti a možnosť inklúzie na trh práce (dobrovoľník môže získať skúsenosti a zamestnať sa na trhu práce a rýchlo sa adaptovať, zároveň si udržiava pracovné návyky a učí sa spoluzodpovednosti),
- zvyšovanie kvality života (dobrovoľník sa stretáva s novými ľuďmi - sociálna inklúzia, spoznáva nový životný štýl a pod.),
- celospoločenské uznanie jednotlivca (dobrovoľníctvo začína postupne nadobúdať vyššie spoločenské uznanie a zvyšuje sa jeho prestíž).

2. Prínosy na strany prijímateľa dobrovoľníckej práce:

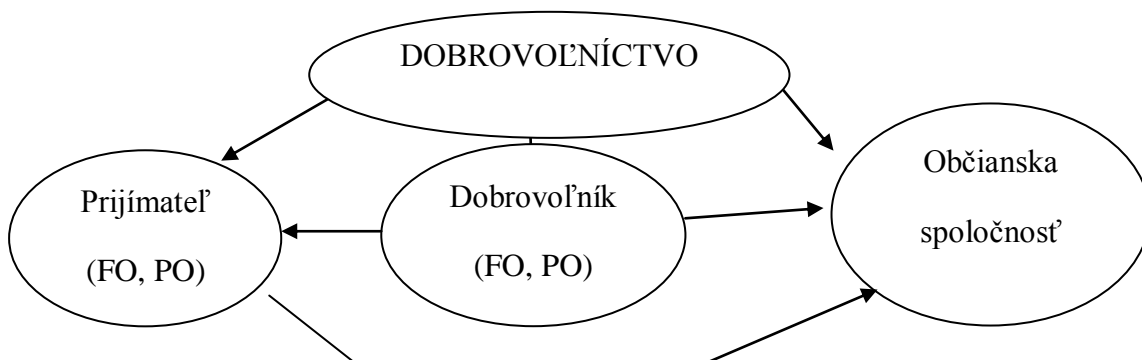
- úspora nákladov (mzdových, prevádzkových, materiálnych),
- vyššia kvalita poskytovania služieb organizácií z dôvodu vyššej osobnej zodpovednosti (v prípade, že človek niečo robí dobrovoľne, je predpoklad, že to robí rád a nie z donútenia, najmä v prípade, kedy niečo robí ako odloženú spotrebu pre seba do budúcnosti),
- prijímateľ má možnosť „otestovať“ pracovné zručnosti dobrovoľníka a v budúcnosti mu ponúknuť pracovné miesto.

3. Prínosy pre spoločnosť:

- ekonomická participácia dobrovoľníctva na HDP (ekonomická hodnota - dobrovoľníci vytvárajú statky, ktoré majú svoju ekonomickú hodnotu, dobrovoľníctvo sa podľa odhadov podieľa na tvorbe HDP 8-14%),
- sociálna inklúzia (inklúzia zárobkovo činných, marginálnych skupín, detí a mládeže v rámci komunity), ktorou sa zvyšuje celospoločenská akceptácia dobrovoľníkov,
- legislatívna akceptácia dobrovoľníctva (nie v každej krajine je dobrovoľníctvo právne upravené),
- rozvoj občianskej spoločnosti (v každej rozvinutej občianskej spoločnosti sa vysoký podiel občanov aktívne podieľa na rozvoji spoločenského života a na veciach verejných aj prostredníctvom dobrovoľníctva),
- úspora financií v národnej mene,
- akceptácia dobrovoľníckej práce pre jej významné ekonomické a mimoekonomické prínosy a z toho vyplývajúca jeho postupná spoločenská akceptácia aj na Slovensku,
- interkultúrna a medzinárodná spolupráca (najmä pri medzinárodnej spolupráci zvyšuje budovanie porozumenia a rozvoj medzi krajinami a kultúrami),
- prispieva k stabilite v spoločnosti (preventívne pôsobenie pred sociálnym vylúčením, konfliktami a pod.)

V konečnom dôsledku sú prínosy dobrovoľníctva významné pre lokálnu komunitu a celú spoločnosť. Ich grafické vyjadrenie prezentujeme na obrázku 1.

Obrázok 1 Prínosy dobrovoľníctva

Zdroj: Vlastné spracovanie

Dobrovoľníctvo funguje na báze dobrovoľnosti, táto činnosť je vykonávaná bezplatne a dobrovoľník nedostáva za svoju činnosť odmenu. Zdá sa, že dobrovoľnícka činnosť nemá dopad na štátny rozpočet, rozpočty obcí alebo rozpočty vyšších územných celkov. Práca dobrovoľníka nie je finančne ohodnotená a tak dobrovoľník môže nadobudnúť pocit, že jeho práca nemá význam. Presný návod na vyčíslenie ekonomickej hodnoty dobrovoľníckej činnosti nebol zatiaľ kvantifikovaný a v tejto oblasti stále existujú len odhady. Na základe najnovších dostupných údajov (Volunteering and Social Development, In: Gregorová, 2005, s. 280) odhadujeme, že hodnota dobrovoľníckej práce sa v niektorých krajinách odhaduje v priemere na 8-14% z hrubého domáceho produktu.

Aj hodnotu dobrovoľníckej práce je možné ekonomicky určiť. Hoci táto práca je vykonávaná dobrovoľníkmi zadarmo, vo veľkej miere šetrí množstvo finančných prostriedkov a predstavuje efektívny spôsob financovania činností, ktoré sa realizujú v prijímajúcej organizácii, resp. u jednotlivcov. Tie sa nemôžu vykonávať s nulovými nákladmi. Aj

realizácia dobrovoľníckych programov si vyžaduje nevyhnutné investície a náklady (manažment dobrovoľníkov, reklama a propagácia programu, zaškolenie dobrovoľníkov, strava, ubytovanie a i.).

Existujú rôzne názory na to, či a ako merať ekonomické prínosy dobrovoľníctva. A. B. Gregorová, A. Marček a E. Mračková (2009, s. 45) uvádzajú, že hlavným dôvodom merania býva uvádzané práve dobrovoľníctvo ako významný ekonomický faktor komunitného rozvoja, zdôvodnenie oprávnených nákladov a poukázanie na hodnotu ich prínosu pre organizáciu.

Existuje viacero metód merania ekonomických prínosov dobrovoľníctva:

- metóda minimálnej mzdy,
- metóda hodnoty náhrady,
- metóda priemernej mzdy,
- audit hodnoty investícií do dobrovoľníctva,
- hodnotenie dopadov dobrovoľníctva,
- metóda nákladov pracovnej príležitosti,
- metóda nákladov príležitosti voľného času,
- metóda nákladov náhrady,
- metóda mzdy v odvetví.

T. Novák (2006) tematiku spracoval v teoretickej rovine a uvádza výsledky, ktoré sme voľne spracovali a doplnili našimi skúsenosťami. Na dobrovoľnícku prácu treba pozerat' ako na reálnu peňažnú čiastku darovanú dobrovoľníkom organizácii. Na cenu práce, ktorú by dobrovoľník dostal, vždy pozeráme ako na skrytú veličinu, pretože dobrovoľník síce odvedie prácu, za ktorú by bol reálne aj ohodnotený, avšak celú túto fiktívnu odmenu necháva v organizácii. Tá ju teda nevykazuje ako náklad. Samozrejme, cena práce nie je vždy rovnaká a odlišuje sa pre jednotlivé druhy vykonávaných prác. Preto sa väčšinou uvažuje o priemerných hodnotách cien práce. Ako o prvej premennej uvažujeme o samotnom ľudskom kapitáli.

Medzi najdôležitejšie prínosy z práce dobrovoľníka radíme dôveryhodnosť organizácie, šírenie dobrej myšlienky, nové vzťahy so zaujímavými ľuďmi, uplatnenie schopností, životný štýl, nové skúsenosti a schopnosti. Za najdôležitejší vklad dobrovoľníka považuje čas, pretože práve kvôli jeho nedostatku odmietajú ľudia dobrovoľne pracovať.

Mzdové výdavky predstavujú náklady organizácie. Tie sa skladajú zo mzdy, ktorá sa považuje za skrytý náklad, nie je však výdavkom. To z dôvodu, že každá organizácia musí za prácu profesionálom platiť. Dobrovoľník však mzdu nedostáva. Druhou zložkou sú vedľajšie náklady práce, ktoré predstavujú propagáciu programu prijímaním dobrovoľníkov, časté zaškolenie, straty z neodbornej práce, neproduktívny čas na zapracovanie, vzdelanie a zvyšovanie kompetencií a motivovanie. Netreba však zabudnúť na fakt, že v praxi je bežné, že dobrovoľníci za svoju prácu dostávajú symbolickú odmenu, väčšinou však nefinančnú.

Taktiež výkony prijímajúcich organizácií sú ťažko oceníteľné. Môžeme však predpokladať, že organizácia, ktorá využíva dobrovoľníkov dosahuje vyššie výkony pri rovnakých výdavkoch. Bežnou praxou totiž je, že tieto organizácie sú financované grantmi a dotáciami, z ktorých dobrovoľníkov financuje – teda náklady na ich prácu, nie mzdy.

T. Novák (2008, s. 133) ďalej uvádza štyri základné metódy stanovenia hodnoty dobrovoľníckej práce:

- medián v neziskovej sfére (ČSÚ): mediány hrubých miezd zamestnancov v neziskovej sfére zistenej Informačným systémom o priemernom zárobku,
- prostriedok platovej tabuľky (MPSV): metodika stanovená v roku 2004 ako 6. platová trieda a 6. platový stupeň podľa Stupnice platových taríf podľa platových tried a platových stupňov,

- metóda združenia Hestia (Hestia): ocenenie dobrovoľníckej práce tvorí 1,5 násobok minimálnej mzdy, táto metóda bola použitá ako orientačný ukazovateľ,
- metóda americkej organizácie Independent Sector (IS): ocenenie odvíjané od priemerných miezd, kedy bol vyčíslený podiel 12% zo mzdy ako priemerná časť, o ktorú dobrovoľník prichádza na nečerpaných sociálnych benefitoch. Výsledná hodnota je potom 122% priemernej mzdy.

Použitie spomínaných metód ukazuje veľké rozdiely v jednotlivých hodnotách. Autor navrhuje vlastné riešenie, kedy zohľadňuje teoretické požiadavky ako je predovšetkým odraz skutočne vykonávaných dobrovoľníckych prác a znalosť súčasnej aj budúcej hodnoty. V roku 2008 ocenil hodnotu dobrovoľníckej práce na 131,40 Kč za hodinu.

3 ALTERNATÍVNE FORMY FINANCOVANIA DOBROVOĽNÍCTVA

Väčšina ekonómov, ako aj iní ľudia, si myslia, že existuje len jeden druh peňazí. Tie, ktoré poznáme a denne sa s nimi stretávame. Či ide o rôzne formy alebo druhy peňazí, stále ich považujeme za určitý prostriedok platenia, uchovávateľa hodnôt alebo zúčtovací prostriedok. Existuje však niekoľko typov peňazí, ktoré môžu ovplyvňovať spoločnosť a celú ekonomiku rôznym spôsobom. Takýto pohľad mali v minulosti napríklad marxisti, či ekonómovia J. M. Keynes, H. Simons a I. Fischer v 30. rokoch minulého storočia.

Je potrebné zdôrazniť, že peniaze môžu byť vytvárané troma rôznymi skupinami:

- komerčnými inštitúciami,
- vládou,
- používateľmi.

Alternatívne systémy

Jednými z alternatívnych modelov, kde namiesto peňazí fungujú iné platidlá, sú napríklad LETS (Local Exchange Trading System) a časové banky. Peňažné jednotky LETS (Local Exchange and Trading System - Miestny výmenný a obchodný systém) predstavujú nekomoditné meny. Prvý takýto systém založil v Britskej Kolumbii Michael Lynton ako reakciu na nezamestnanosť spôsobenú zrušením miestnej leteckej základne. V týchto systémoch používajú ľudia vlastné platidlá a o všetkých transakciách si vedú dôkladnú evidenciu, aby tým zabránili neoprávnenému využívaniu systému, kedy si člen vyberie zo systému viac ako do neho vloží. Pri rozbehnutí systému má každý člen na svojom účte nulu. Funguje na rovnakom princípe. Členovi, ktorý poskytne tovar alebo služby, sa stav na účte zvýši, naopak, ten komu boli tovar alebo služba poskytnuté, sa účet zníži presne o rovnakú sumu. Systémy môžu fungovať rôzne. Väčšinou má každý svojho účtovníka, ktorý eviduje platby, ktoré väčšinou bývajú realizované prostredníctvom šekov. Kontaktovať ho môžu telefonicky, alebo odkazovačom. V niektorých systémoch fungujú ako prostriedok platenia žetóny. Takýto systém je najviac používaný v Argentíne. (Douthwaite, 1999, s. 37)

Časová banka predstavuje ďalší alternatívny systém, ktorý umožňuje lokálnu, regionálnu, národnú a medzinárodnú výmenu služieb. Prvú časovú banku na svete založil Edgar Cahn v USA v roku 1980. Táto myšlienka sa rýchlo uchytila a dnes existujú stovky podobných systémov po celom svete. Časová banka fungujúca na webovom portáli www.casovabanka.sk patrí pod občianske združenie ZAOSTRI so sídlom v Bratislave. Ako jednotka tejto výmeny funguje časová jednotka - časík. Tento systém, založený na báze dobrovoľnosti, ponúka možnosť spájať novú generáciu ľudí, ktorá vďaka dobrovoľnej pomoci či službe, prispieva do komunity alebo spoločnosti ako takej. Je určená jednotlivcom, neziskovým organizáciám a komerčným firmám. Nielen že umožňuje rozvoj inovatívneho a efektívneho dobrovoľníctva, ale taktiež napomáha integrácií sociálne slabších osôb do spoločnosti, čím pomáha skvalitňovať ľudský život, budovať lepší pohľad spoločnosti na dobrovoľníctvo, čo sa

premieta do kvalitnejšej a zdravšej spoločnosti. (www.casovabanka.sk) Práve časová banka nepracuje s peniazmi, ale s časom a ľudským faktorom. Fungovanie tohto systému je nasledovné. Po zaregistrovaní má používateľ možnosť darovať nejakú aktivitu inému registrovanému užívateľovi. Taktiež musí zvoliť aktivity, ktoré užívateľ vie ponúknuť, prípadne prijať. Môže tak tvoriť ponuku alebo dopyt. Po uskutočnení dobrovoľníckej práce užívateľ jednoducho do systému zadá, aká služba bola vykonaná a koľko časových kreditov je za ňu pridelených. Je nutné pripomenúť, že práve v tejto „banke“ sa nedejú finančné transakcie, ale časové. Užívateľia teda vytvárajú tzv. „časové peniaze“. Užívateľia medzi sebou komunikujú mimo časovej banky. Dohodnú sa prostredníctvom telefónu prípadne iných komunikačných prostriedkov o ponuke (prípadne potrebe) a rozsahu vykonania určitej služby. Pre jednotlivých užívateľov je na stránke vypracovaný zoznam ponuky prác a zoznam potreby jednotlivých členov. Časová banka nerozlišuje medzi jednotlivými druhmi prác a každá hodina vykonaná v prospech druhého bez rozdielu povahy práce predstavuje jeden časový peniaz, ktorý je evidovaný na konte užívateľa. Tento aktívny zostatok je možné použiť na zaplatenie ďalšej služby vykonanej iným členom časovej banky alebo na servis, tovar či služby inštitúcie, ktorá je do systému zapojená. Taktiež je možné ich darovať staršiemu, chorému, prípadne inému členovi systému, ktorý nemá možnosť si časové peniaze zarobiť. Banka potom uschováva a spravuje spomínané časové peniaze. Práve časové peniaze predstavujú alternatívne platidlo za poskytované služby používané v systéme dobrovoľníctva. Pomáhajú zainteresovaným uvedomiť si a pripomenúť naše základné vlastnosti na ktoré často zabúdame, a to solidaritu, štedrosť, a i. Myšlienka časovej banky je jedným z modelov riešenia problému odmeňovania dobrovoľníkov.

V súčasnosti existuje okolo 300 podobných systémov, ktoré fungujú na rovnakom princípe a vo svete nie sú žiadnou novinkou. Existuje napríklad v USA, Japonsku, či Veľkej Británii. Každý z týchto systémov podobných časovej banke je postavený na 4 základných pilieroch:

- sociálny kapitál: časová banka umožňuje neznámym ľuďom, komunitám alebo organizáciám vzájomne si pomáhať,
- užitočnosť každého: v rámci časovej banky neexistuje nikto, kto by nemohol poskytnúť pomoc, každý je určitým spôsobom výnimočný,
- rovnosť: účtovacou jednotkou v systéme je jedna hodina, ktorá je pre každého rovnako dlhá, bez ohľadu na druh vykonávanej práce,
- vzájomnosť: v systéme môže byť každý príjemcom i darcom, pretože je dôležité ukázať že pomoc aj prijímate, nielen poskytujete. (www.casovabanka.sk)

Ako príklad ďalšej slovenskej časovej banky uvádzame časovú banku založenú občianskym združením Kultúra. Vznikla v roku 2001 v Rajeckých Tepliciach. Združenie stanovilo dve základné línie činnosti:

- detský a mládežnícky program,
- program podpory dobrovoľníctva v regióne.

Obe línie činnosti boli prepojené s časovou bankou. V septembri 2001 začali systém skúšať v praxi. Otvorili 6 malých, na sebe nezávislých bánk. Banky fungovali v rámci jednotlivých krúžkov a žiadna nemala viac ako 15 členov. Obchod prebiehal v rámci skupiny a deti samé naň dozerali a spravovali ho. Ohlasy boli pozitívne a model bol overený v 4 skupinách. V jednej skupine bola zvolená i banková rada, exekútor a bankár. Následne združenie otvorilo naozajstnú časovú banku, ktorá začala združovať deti a dospelých. Dôvodom pre jej otvorenie bola finančná otázka, ktorá je nevyhnutná aj pri fungovaní občianskeho združenia a otázka kvality služieb, ktorá je pri platenom poskytovaní považovaná za lepšiu. Banka mala hneď od začiatku viac ako 100 členov, ktorí priemerne v mesiaci odpracovali niekoľko sto dobrovoľníckych hodín. (www.ekonomika.tvorivo.sk).

V súčasnosti model slovenskej časovej banky síce existuje, ale sa ďalej nerozvíja. Na túto skutočnosť reagovala napríklad Národohospodárska fakulta EU v Bratislave a vypísala tému

dizertačnej práce, aby sa model časovej banky znovu revitalizoval a uviedol do života. Obhájaná práca doktorandky (v roku 2011) by mala byť jej teoretickým aj aplikačným základom.

Časové banky od systémov LETS môžeme oddeliť pomocou dvoch základných charakteristík:

- zatiaľ čo časové banky hodnotia čas rovnocenne bez ohľadu na službu, ktorú daná osoba poskytuje, LETS systémy stanovujú jej konkrétnu cenu, ktorá sa odvíja od trhovej ceny,
- časové banky fungujú skôr ako doplnok organizácií, LETS sa snaží budovať alternatívnu ekonomiku (www.ekonomika.tvorivo.sk).

Časové banky dávajú ľuďom možnosť byť potrební a zároveň pomáhať niekomu, kto pomoc potrebuje. Na zapojenie do tohto systému nepotrebujeme vzdelanie, nie sme obmedzení vekom, pohlavím alebo sociálnym statusom. Aj vylúčení jedinci môžu zrazu nadobudnúť pocit, že sú potrební pre svoje okolie. (Kmeťová, 2011)

Bezúročné bankovníctvo

Na iných princípoch, ako alternatívne meny, je založený model bezúročného bankovníctva, ktorý je tiež uplatniteľný v priestore dobrovoľníctva.

Touto problematikou sa ako prvý začal zaoberať nositeľ nobelovej ceny Muhammad Yunus, ktorý predstavil systém mikroúverov, čiže pôžičiek chudobným, ktorí nemôžu získať úver od tradičnej banky. Založil banku Grameen, ktorá obyvateľom Bangladéžu už poskytla úvery celkovo vo výške viac ako 6 mld. amerických dolárov a jeho myšlienka sa už dostala do celého sveta. M. Yunus hovorí (Yunus, 2007), že až 94% svetového príjmu ide 40% populácie, zvyšných 60% žije zo zostávajúcich 6%. Pozitívne vidí ideu globalizácie a otvorených trhov, ktorá môže priniesť chudobným viac výhod. Dôležitú úlohu v riešení sociálnych problémov pridáva vláde, ktorá je veľká a dostatočne silná na to, aby mala prístup do každej z oblastí spoločnosti, pričom zdôrazňuje rolu daní. M. Yunus zdieľa názor, že odstráneniu týchto problémov môžu napomôcť práve neziskové spoločnosti, ktoré sú viac menej závislé od príspevkov darcov. Tie môžu byť najmä v čase krízy menšie. Nie je však možné a neočakáva sa od nich, že vyriešia všetky „spoločenské choroby“ sveta.

Grameenska banka začala ako bezúročná pôžička 27 USD, ktorú Yunus požičal dvom ženám, aby sa mohli oslobodiť od miestneho úžerníka. Hneď na to sa začal zaoberať myšlienkou, ako vymaniť ľudí z chudoby. Grameenska banka tak vznikla s cieľom požičiavať malé sumy chudobným bez nutnosti ručenia, alebo kolaterálu. Banka sa namiesto maximalizácie zisku snaží v priestore sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania o zvýhodnenie chudobných a poskytovať im rôzne výhody. Zisky zároveň používa na sociálne účely. Stala sa prototypom sociálneho podnikania, hoci nebola a nie je sociálnou inštitúciou. Niektorí kritici hneď oponovali, že mikropôžičky nie sú riešením chudoby. Autor to však ani netvrdí. Dosiahol však lepšie výsledky ako rôzne programy na odstránenie chudoby. (Yunus, 2007)

O systéme bezúročných pôžičiek hovorí aj R. Douthwaite (1999, s.34-35). Tvrdí, že jednou z možností, ako produkovať zisk v období, kedy zásoby národnej meny nie sú dostatočné, je vzájomné poskytovanie si úverov. Ako príklad uvádza švajčiarske družstvo Wirtschaftring (Ekonomický Kruh - WIR). Založila ho skupina podnikateľov s cieľom preklenúť nedostatok peňazí a stala sa z neho masová organizácia. Podobné systémy vtedy existovali v Nórsku a Dánsku. V tomto systéme si obchodníci, ktorí sa dobre poznali, poskytovali úvery v rámci svojej skupiny. Nevyhnutným prvkom bolo ručenie pôžičiek, ktoré zabezpečilo, že systém pretrval. Mnoho podobných systémov totiž postupne zaniklo. WIR je nezávislý menový systém na ktorom participujú malé a stredné podniky. Väčšina úverov neprekračuje 60% kúpnej ceny majetku a sú kryté druhými hypotékami na dom alebo firemné budovy. Približne

80% úverov WIR je ručených podobným spôsobom. Účty firiem sú vedené vo švajčiarskych frankoch, ale nie je možné ich vymeniť za normálnu menu, platiť nimi v bežných bankách a poskytovať ich nečlenom WIR. Kúpna sila tak ostáva vo vnútri systému a vedie k zvýšenému obchodovaniu medzi účastníkmi. Poplatok za WIR hypotéku je nízky (v roku 1994 to bolo 1,75%) a úver je možné dostať na akýkoľvek produkt alebo službu. WIR sa ako platidlo vyhlo dvom hlavným neduhom typickým pre národnú menu: nikdy ho nie je nedostatok a pretože sa za jeho používanie neplatí žiadny úrok, nevyvoláva nutnosť rastu. Mnoho firiem ho však začalo používať na financovanie prevádzkového kapitálu podnikov a nie na uľahčenie vzájomného obchodovania, následkom čoho sa začalo vydávať príliš veľa dlhodobých pôžičiek a prístupnosť hypoték sa tým zhoršila.

Problematikou bezúročného bankovníctva sa zaoberá aj Hussam Musa (2011, s. 26-27), ktorý analyzuje islamské financie a bankovníctvo. Uvádza autora Al-Sadr (In Musa, 2011, s.26), ktorý vidí jednu z úloh štátu práve v podpore poskytovania bezúročných pôžičiek. Siddiqi (In Musa, 2011, s.26) predpokladá existenciu zvláštnych inštitúcií, ktorých úlohou by bolo angažovať sa v projektoch, ktoré by zlepšili ekonomickú situáciu širokých vrstiev obyvateľstva a zároveň boli nástrojom ich zapojenia do rozvoja a zlepšenia vlastného postavenia. Siddiqi ostro kritizuje systém založený na úroku. Tvrdí, že v neistom svete, kde nie je možné určiť hodnotu výsledku podnikania je nárokovanie si návratnosti kapitálu vopred neprijateľné. Hovorí o nespravodlivosti, ktorá by mala byť nahradená spravodlivým podielom na zisku. Ten je podľa neho založený na spolupráci a je sociálno-ekonomickým aj morálnym imperatívom. Takýto systém prináša bohatstvo len tým, ktorí už sú bohatí a chudobných ešte viac ochudobňuje.

V islamskom bankovníctve je zakázané požívať na úrok. V procesoch požíčkovania poznajú v Islame bezúročnú pôžičku (khardhassan). Bezúročná pôžička sa poskytuje napríklad veriacim, ktorí sa ocitli v núdzi, na výdavky spojené so štúdiom alebo svadbou. Dlužník môže zaplatiť sumu väčšiu ako je istina, ale len v prípade, že je to jeho rozhodnutie, prípadne je mu účtovaný administratívny poplatok. Niektorí islamskí teoretici považujú poskytovanie takýchto pôžičiek za povinnosť islamských bánk. (Musa, 2011, s. 49)

Euroamerická ekonomika a bankovníctvo sú založené na princípoch maximalizácie zisku, zvyšovaní hodnoty aj za cenu realizácie riskantných obchodov. Dnes je úrok považovaný za bežnú vec. História však hovorí, že úrok bol kedysi zakázaný a tento zákaz sa postupne tí, ktorí požíčovali, snažili obhájať. Postupne dochádzalo k povoľovaniu tohto zákazu a ako kedysi bolo požíčkovanie na úrok považované za nemorálne, dnes je obdobne považované požíčkovanie na vysoký úrok. Príklad islamskej ekonomiky, v ktorom je úrok zakázaný je dnes stále viac rozoberaný a záujem o ich produkty rastie. Práve táto ekonomika poukazuje na prvky solidarity a spolupatričnosti.

Aj v európskych kresťanských dejinách bankovníctva existujú príklady bezúročných pôžičiek. V Nemecku to boli Bratské pokladnice zakladané v 17. storočí baníkmi, ktorí si takto vzájomne pomáhali v prípade vzniku úrazu niektorého ich člena. Tiež pomáhali vdovám a sirotám baníkov. Idea bratských pokladníc sa stala určitým filozofickým základom pre nemecké úrazové poistenie, neskôr celý bismarkovský dôchodkový systém.

V slovenských dejinách bankovníctva to boli známe Peňažné družstvá (18. storočie) a Vzájomné pokladnice (19. storočie) založené na princípe solidarity a svojpomoci pre členov spoločenstva.

Otázka výšky úročenia poskytnutých peňazí a bankových služieb je aktuálna permanentne, ale myšlienky bezúročných pôžičiek môžu byť určitým ekonomickým nástrojom pri odstraňovaní sociálnych nerovností, raste zamestnanosti a rozvoja občianskej spoločnosti, kde neziskové a dobrovoľnícke aktivity zohrávajú významnú úlohu.

4 SYSTÉM DOBROVOĽNÍCKEJ ALTERNATÍVNEJ MENY DAM

Viaceré už existujúce alternatívne meny, ale hlavne japonské skúsenosti z dlhoročnej existencie Hurai Kippu v oblasti verejných služieb, nám vytvárajú určitú platformu na implementovanie viacerých jej podmienok na Slovensko a vytvoriť vlastnú alternatívnu menu, ktorú nazývame Dobrovoľnícka alternatívna mena - DAM. Pomocou tejto lokálnej zúčtovacej meny ponúkame dobrovoľnícku činnosť pre každého jedinca na strane dopytu alebo ponuky. Základné teoretické princípy a spôsob praktickej realizácie prezentovala vo svojej práci G. Korimová (2011) na medzinárodnej vedeckej konferencii EF UMB venovanej dobrovoľníctvu a my tento systém rozvíjame a plánujeme uviesť do praxe.

Teoretické predpoklady založenia DAM

Z pohľadu ponuky dobrovoľníckej práce je systém DAM originálny v tom, že ten, kto ponúka svoje schopnosti a časť svojho voľného času, tak koná v prospech iného, ale aj v prospech seba. Za všetky aktivity získava dobrovoľník DAM kredity, ktoré sú evidované v elektronickej banke.

V prvom prípade môže dobrovoľník „zarobené“ kredity darovať niekomu inému a teda budú presunuté na účet inej osoby. Môže ísť o kohokoľvek, kto je zaradený v systéme DAM ako prijímateľ dobrovoľníckej služby. Je predpoklad, že pôjde prevažne o príbuzných alebo známych.

V druhom prípade, keď dobrovoľník pracuje pre seba, jeho individuálny prínos nevidíme len v nejakom morálnom, etickom alebo spoločenskom ocenení, ale aj v konkrétnom ekonomickom význame. To je nová možnosť, ktorú doteraz alternatívne meny neponúkali. DAM umožňuje dobrovoľníkovi pracovať aj sám pre seba v podobe budúcej spotreby - odloženej spotreby vo forme služby, ktorú možno niekedy bude potrebovať. To znamená, že momentálne len dobrovoľnícku prácu poskytuje a na jeho virtuálny účet nabiehajú DAM kredity. Sám však skôr či neskôr môže byť odkázaný na poskytovanie určitej služby. V tom okamihu mu službu poskytne iný jedinec - dobrovoľník, alebo zariadenie, ktoré tiež kooperuje v tomto systéme. Kredity prijímateľa poskytovanej služby sa teda presunú spomínanej osobe, alebo zariadeniu, ktoré službu realizuje.

Tento systém môže využívať každý, kto disponuje nejakým voľným časom, či už za účelom pomoci inej osobe alebo sebe. Osobitnou skupinou, ktorú tento systém môže zaujať sú nezamestnaní. Práca v systéme DAM im pomôže uchovať si pracovné návyky a nestáť sa chronicky nezamestnaným, ponechá mu pocit spoločenskej potrebnosti, môže bezplatne absolvovať rôzne kurzy (nástroj aktívnej politiky zamestnanosti), alebo kurzy, ktoré bude bezplatne ponúkať práve systém DAM, prípadne môže získať trvalú prácu.

Systém DAM ponúka výhody aj prijímateľom pomoci. Prvou výhodou je poskytovanie kvalitných služieb. Nielen japonské skúsenosti, ale vo všeobecnosti v podobných dobrovoľníckych systémoch platí, že poskytujem takú kvalitu práce, akú by som sám chcel dostať, resp. aby bola poskytnutá mojim príbuzným odkázaným na tieto služby. Tak získavajú prijímatelia kvalitnejšie služby ako pri poskytovaní služieb za národnú menu. Druhou výhodou je šetrenie mzdových nákladov pre prijímateľa, ktoré by jednotlivcovom alebo spoločnosti vznikli, pokiaľ by neboli zapojení do systému DAM a nepracovali by pre nich dobrovoľníci.

R. Douthwait obhajuje potrebu novej rovnováhy medzi globálnymi a lokálnymi ekonomikami zavádzaním alternatívnej meny, pritom uvádza príklady rôznych historických, ale aj úspešných súčasných alternatívnych mien viacerých komunitných, lokálnych a podnikateľských spoločenstiev. Osobitne sa ukazuje potreba obnovy činnosti komunity v sociálnej sfére. Práve v tejto oblasti vyspelé a globalizované ekonomiky, akým je aj Japonsko, potvrdzujú, že alternatívne lokálne meny nie sú brzdou, ale významným akceleratorom

miestnej ekonomiky, kvality života a rozvoja dobrovoľníctva v modernom ponímaní. Podobne uvažuje Bernard Leitaer vo svojej knihe Budoucnosť peňazí (Leitaer, 2005). Obidvaja autori nezávisle od seba predpokladajú, že postupne musia vzniknúť „starostlivé komunity“ - skupiny ľudí na lokálnej alebo inej vnútorne kooperujúcej úrovni, z ktorých každá bude mať vlastnú menu, pretože oficiálne peňažné systémy skrachujú, ako dôsledok veľkých katastrof, pred ktorými niet úniku. Neznamená to odstránenie existujúcich národných mien, ale existenciu paralelných alebo doplnkových mien popri národných menách. Podstata paralelných mien spočíva v ich bezúročnosti.

Podstatné je, že doplnková mena DAM platí v uzavretom systéme ponuky a dopytu služieb a nahrádza nedostatkové peniaze v národnej mene. Z doterajších možností kvantifikácie ceny práce sme vybrali prepočet na hodinovú cenu práce v národnom hospodárstve podľa typu dobrovoľníckeho výkonu. K tomu je potrebné do systému DAM zakomponovať základné údaje o cene práce podľa príslušných odvetví a zabezpečiť ich pravidelnú aktualizáciu.

Systém DAM po prvýkrát prezentovala G. Korimová (2011) a ďalej ho rozpracováva v rámci dizertačnej práce s K. Svoreňovou (2012, s. 5). Spoločne definujú DAM ako „systém alternatívnej meny založený na aktivácii, motivácii a propagácii dobrovoľníckej práce. Kvantifikujú princípy DAM, konkretizujú hodnoty ceny práce v rámci alternatívnych mien podľa odvetvového členenia, určujú systém prepočtov na národnú menu a prostredníctvom vytvoreného organizačného a softvérového mechanizmu prezentujú celkové náklady a prínosy dobrovoľníctva.

Definovanie zúčtovacej jednotky DAM

Zúčtovacia jednotka DAM bude predstavovať jednu hodinu poskytovanej služby. Finančné vyjadrenie hodnoty DAM je dôležité z dôvodu prepočítania DAM na ekonomicky oprávnené náklady. Pre prijímateľa služby ide o čistý prevádzkový (mzdový) úžitok, ktorý by inak za poskytnutú službu musel zaplatiť. Tak vzniknú DAM kredity. Získané DAM kredity budú vždy pripísané na účet dobrovoľníka, časť týchto kreditov ostane v zúčtovacom centre. Následne sa DAM kredity zobrazia aj na účte užívateľa, aby bolo možné identifikovať šetrenie mzdových nákladov z dôvodu poskytnutej dobrovoľníckej služby.

Pre výpočet DAM kreditov bude platiť nasledovný jednoduchý vzorec:

$$A \times \text{DAM} = \text{DAM kredity},$$

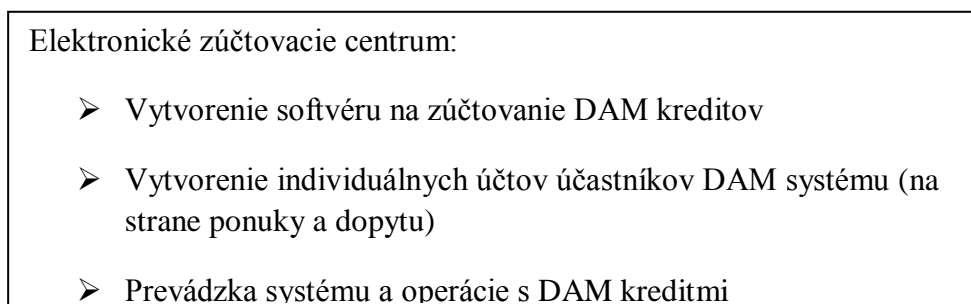
kde A - počet hodín dobrovoľníckej práce,

DAM - cena práce (poskytnutej služby v národnej mene),

DAM kredity - kredity časových úspor starostlivosti (ušetrená mzda dobrovoľníka)

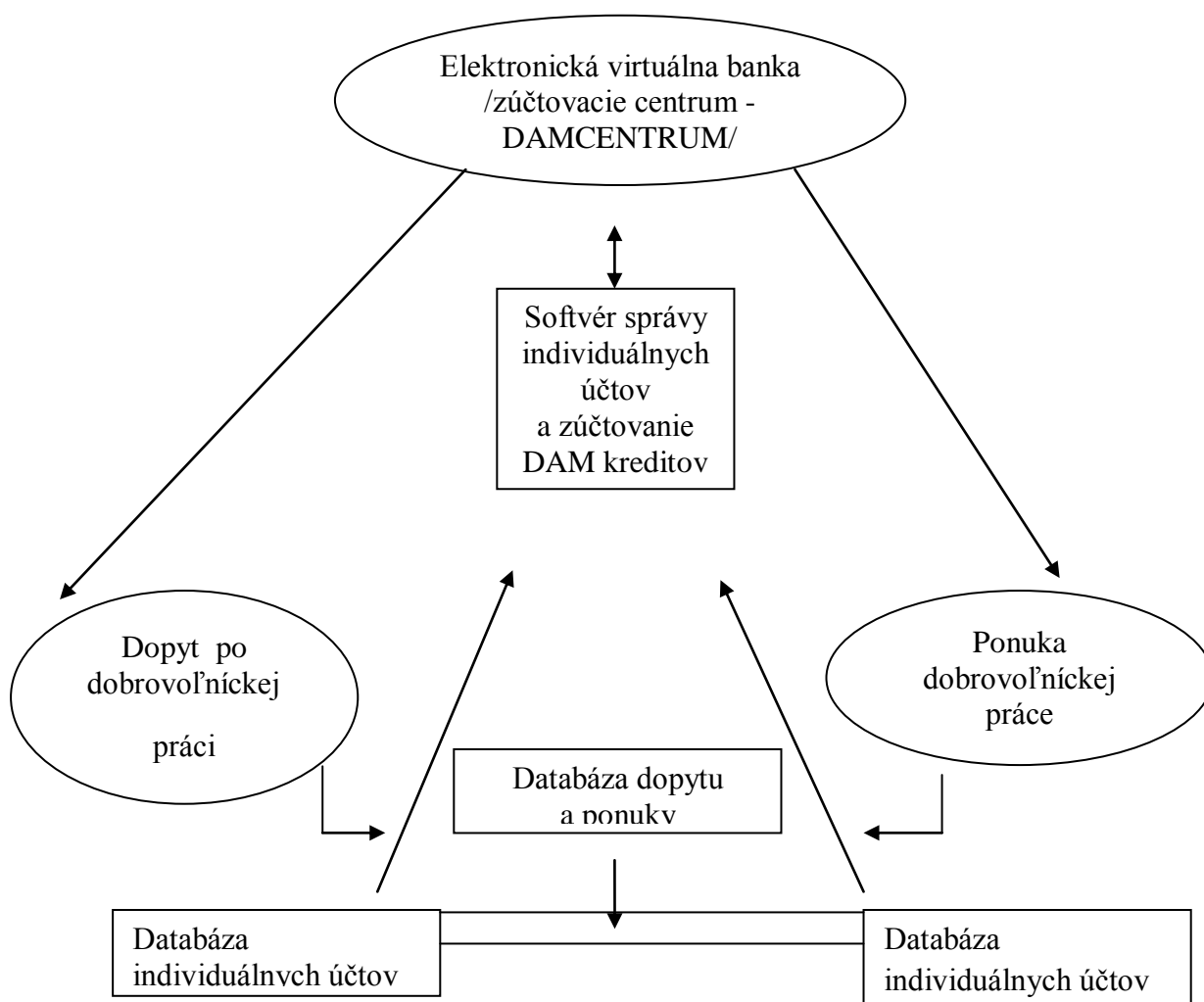
Pre fungovanie systému DAM bude potrebné vytvorenie lokálnej databázy jednotlivcov, organizácií a zariadení, ktoré by chceli systém DAM využívať, ďalej databázy, resp. sociálnej siete dobrovoľníkov a následne databázy organizácií, ktoré sa chcú zapojiť do DAM. Všetko bude spracované a koordinované prostredníctvom elektronického zúčtovacieho centra a elektronických lokálnych pobočiek.

Obrázok 2 Postup pri vytvorení elektronického zúčtovacieho centra

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa G. Korimová, 2011, s.8

Obrázok 3 Prepojenie zložiek DAM-u

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe návrhu grafickej prezentácie fungovania DAMCENTRA budeme pokračovať v ďalšom empirickom výskume a precizovať celý systém prostredníctvom tvorby softvéru a webovej stránky. Každému poskytovateľovi dobrovoľníckej práce a jej prijímateľovi bude umožnený jasný a jednoduchý systém registrácie a zapojenia sa do elektronickej virtuálnej banky. Predpokladáme, že dobre vypracovaný softvér a webová stránka bude pozitívnu motiváciou k aktívnej spolupráci s DAMCENTROM.

Na zistenie záujmu organizácií o systém DAM realizujeme empirický výskum, do ktorého sa nám k 30.10. 2012 zapojilo 73 organizácií poskytujúcich sociálne služby v BBSK. Na základe údajov z BBSK (www.vucbb.sk) sa v kraji k 16.9.2012 nachádzalo 45 verejných a 61 neverejných poskytovateľov sociálnej starostlivosti, 91 organizácií zriadených, alebo založených registrovanými obcami v BBSK a 19 organizácií, poskytujúcich sociálne poradenstvo. Celkovo sme teda oslovili 216 organizácií. Predpokladáme preto, že počet respondentov nám výrazne stúpne, i keď už doterajšia výskumná vzorka je štatisticky dostatočná.

Z priebežných výsledkov výskumu uvádzame dva čiastkové výstupy. Na otázku, či by sa zapojili do systému DAM odpovedalo 73 subjektov, z toho kladne 80,8%, záporne 9,6% a 9,6% sa nevedelo rozhodnúť a odpovedalo „neviem“. Na otázku, či organizáciu motivoval systém DAM natoľko, aby oslovovala viac dobrovoľníkov na spoluprácu, odpovedalo 72 subjektov, z toho kladne 76%, záporne 7% organizácií a nerozhodne odpovedalo 17% organizácií. Predpokladáme, že po konkrétnom spoznaní systému DAM a po jeho zavedení do praxe bude vyššie percento zapojenosti a využívania dobrovoľníckej práce aj cez systém DAM. Predpokladáme tiež, že DAM osloví aj dobrovoľníkov, osobitne možnosťou získavania bonusových DAM kreditov ako určitú nefinančnú formu odloženej spotreby pre seba, alebo ako možnosť posunúť tieto DAM kredity svojim blízkym a známym, ak sú na nejakú službu či pomoc odkázaní.

ZÁVER

Dobrovoľnícka alternatívna mena je výborným doplnkom ku klasickému systému národnej meny. Prostredníctvom tejto alternatívnej možnosti poskytovania služieb, osobitne verejných služieb, môžeme dosiahnuť hneď niekoľko pozitívnych efektov v podobe motivácie samotných obyvateľov alebo organizácií, zvýšenie konkurencie a zlepšenie kvality v poskytovaní verejných služieb, v domácom alebo inštitucionálnom prostredí. (Korimová, 2011)

Podobný systém už v podmienkach Slovenskej republiky navrhnutý bol. Preto sme si ako prvú kládli otázku, prečo by práve náš systém mohol fungovať lepšie a efektívnejšie. Podľa nášho názoru, systémy, ktoré už boli, resp. sú u nás realizované, neboli „domyslené do konca“, boli určené a oslovili len cieľovú skupinu - určitú komunitu a tým, že sa do neho zapojili členovia komunity, bol cieľ ako keby naplnený. Naše ciele majú vyššiu ambíciu. Systém DAM nie je určený len komunite, ale osloví postupne celú populáciu Slovenskej republiky. Aktívnym dobrovoľníkom môže byť ktokoľvek (nad zákonom stanovenú hranicu veku dobrovoľníka), nevynímajúc marginalizované skupiny. Prvotne plánujeme osloviť študentov a mladých ľudí, ktorí môžu danú myšlienku propagovať vo svojich rodinách a domácnostiach známych, aktívne dokážu využívať existujúce sociálne siete, ba vytvárať vlastné komunikačné kanály a tým zvýšia povedomie o systéme pre široký okruh ľudí. Súčasne celý systém DAM mienime viac rozpracovať a to na rôzne druhy služieb, ktoré budú ohodnocované podľa aktuálnej ceny práce v národnom hospodárstve a podľa druhu a typu služby. Prinesieme nové možnosti aj pre handicapovaných alebo nezamestnaných na strane ponuky.

Negatívum, ktoré vidíme v už existujúcich systémoch, je ich slabá propagácia. Preto propagácia systému DAM bude prioritne založená na osobnom kontakte, ale aj pomocou vlastného webu, sociálnych sietí, rozhlasu, letákov a iných možných prezentačných aktivít. Vytvorené občianske centrum DAMCENTRUM okrem toho, že „zastreší“ celý systém, poskytne dobrovoľníkom, ale aj nezamestnaným možnosť znovu sa aktivizovať na trhu práce, udržať si pracovné návyky, prípadne získať nové vedomosti a zručnosti, ktoré im pomôžu pri uplatnení sa na klasickom trhu práce. Ďalšou z možností bude ponuka absolvovať rôzne druhy vzdelávacích alebo pracovných kurzov.

Dobrovoľníctvo patrí k dôležitým pilierom ekonomiky, nakoľko vo veľkej miere šetrí značné finančné prostriedky prijímateľovi dobrovoľníckej práce, udržuje a rozvíja pracovné návyky, podporuje rast HDP (ekonomické prínosy) a v neposlednej miere nabáda k solidarite, filantropii, spoločenskej seberealizácii a sociálnej inklúzii značnej časti populácie (mimoekonomické prínosy). Vo výskume sme sa zvlášť zamerali na problematiku odmeňovania dobrovoľníkov a metódy merania hodnoty dobrovoľníckej práce, aby sme mohli zmerať mieru participácie dobrovoľníckej práce na HDP na Slovensku, aby si každá prijímajúca organizácia (strana dopytu po dobrovoľníckej práci) mohla vo svojom manažérskom účtovníctve kalkulovať prínosy a náklady dobrovoľníctva. V neposlednej miere by k tomu mal napomôcť aj systém DAM.

Je potrebné hľadať nové spôsoby a formy ako ľuďom ukázať, že pomocou druhým, pomáhame aj sami sebe, a stávame sa členmi občianskej spoločnosti s prvkami solidarity a spolupatričnosti. Táto forma pomoci, ktorú nemožno kvantifikovať čisto ekonomicky, nám pomáha nájsť v sebe vlastnosti, ktoré sa nedajú merať, len hodnotovo a s úctou oceniť. Sú to mimoekonomické benefity a v demokratickej spoločnosti patria medzi tie najviac cenené. Tým, že systém DAM jednotlivcom určitým spôsobom ponúka možnosť „kvantifikácie“ ich práce, vidíme vysokú šancu, že tento systém ľudí zaujme. Najmä z dôvodu, že každý z nás už niekedy potreboval pomoc a je si vedomý, že zapojením do systému DAM si takmer vždy môže pomôcť sám, resp. dostane pomoc ako odloženú spotrebu.

Dobrovoľnícka alternatívna mena (DAM) je systém založený na myšlienke, že každý môže tvoriť a „zarábať“ nielen pre druhých, ale aj pre seba samého. Jedincovi - dobrovoľníkovi ponúkame pocit kvázi finančného ohodnotenia (bonusy), pocit istoty, že za dobre odvedenú a kvalitnú dobrovoľnícku prácu sám niekedy dostane podobne kvalitnú službu. A to zatiaľ v dobrovoľníctve chýba.

Peniaze sú a budú vždy považované za prvoradý, ak nie jediný prostriedok, ktorým môžeme prácu ohodnocovať. Naším cieľom nie je tento názor vyvrátiť, ale aspoň čiastočne zmeniť.

Použitá literatúra

1. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. 2005. Dobrovoľníctvo ako fenomén modernej občianskej spoločnosti. In Osobnosť človeka a jeho socializácie v evropskej spoločnosti - zborník príspevků z mezinárodného sympozia. Brno: Institut mezinárodných štúdií Brno, 2005. ISBN 80-902936-7-0, s. 278-288.
2. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. 2008. Dobrovoľníctvo ako prostriedok rozvoja mladého človeka. In ZOOM - M Zaostrené na mladých, 2008, č.4. ISSN 1338-2160, s. 11-14.
3. BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A., MARČEK, E., MRAČKOVÁ, A. 2009. Analýza dobrovoľníctva na Slovensku. Banská Bystrica: OZ Pedagóg, 2009. 113 s. ISBN 978-80-8083-844-7.

4. DOUTHWAITE, R. 1999. Ekológia peňazí. Dolný Kubín: diveRzita, 1999. 80 s. ISBN 80-968086-2-1.
5. KMEŤOVÁ, E. 2011. Dobrovoľníctvo a alternatívne meny. In Zborník z Medzinárodnej vedeckej konferencie Európa 2020 – stratégia pre inteligentnú, stabilnú a inkluzívnu Európu. Banská Bystrica, 2011. ISBN 978-80-970959-0-1.
6. KORIMOVÁ, G. 2011. Dobrovoľnícka alternatívna mena a sociálne podnikanie. In Sociálne podnikanie a dobrovoľníctvo: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2011. ISBN 978-80-557-0259-9.
7. LIETAER, B. 2005. Budoucnosť peňazí. Košice: Paradigma, 2005. 330s. ISBN 809686033X
8. MUSA, H. 2011. Islamské financie a bankovníctvo. Bratislava: Iura edition, 2011. 118 s. ISBN 978-80-8078-412-6.
9. NOVÁK, T. 2006. Cena dobrovoľnej práce. In Zborník z Mezinárodní vědecké konference Nová teorie ekonomiky a managementu organizací. Praha: VŠE, 2006. ISBN 80-245-1091-X.
10. NOVÁK, T. 2008. Metody oceňování dobrovoľnej práce. In Acta Oeconomica Pragensia, roč. 16, č.1/2008. ISSN 0572-3043, s. 131-139.
11. SVOREŇOVÁ, K. 2012. Dobrovoľnícka alternatívna mena DAM ako prostriedok aktívneho starnutia. In Determinanty sociálneho rozvoja - sociálna ekonomika a sociálna inklúzia seniorov: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0400-5.
12. Časová banka: Dostupné na internete: : <<http://www.casovabanka.sk/>>
13. Ekonomika tvorivo. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.tvorivo.sk>>
14. YUNUS, M. 2007. Creating a world without poverty. United States: PublicAffairs, 2007. 261s. ISBN -13:978-1-58648-493-4
15. Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti.
16. Zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve.

Kontaktné údaje

Gabriela KORIMOVÁ, prof., PaedDr., PhD.
Inštitút ekonomických vied
Ekonomická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Cesta na amfiteáter 1
974 01 Banská Bystrica
Slovensko
gabriela.korimova@umb.sk

Katarína RERICHOVÁ, Ing., PhD.
Inštitút ekonomických vied
Ekonomická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Cesta na amfiteáter 1
974 01 Banská Bystrica
Slovensko
katarina.jakab@umb.sk

Katarína SVOREŇOVÁ, Ing.
Ekonomická fakulta
Univerzita Mateja Bela
Cesta na amfiteáter 1
974 01 Banská Bystrica
Slovensko
katarina.svorenova@umb.sk